

40e jaargang nr. 3 - Herfst 2019

VAN ZOYS

T
O
T

SOEST

Tijdschrift van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg

INHOUDSOPGAVE

	pag
• Voorwoord van de redactie	3
• Berichten van het bestuur	5
• Zuivelfabriek De Soester	9
• Zomers Buiten, vakantie- en rustoord in Soestduinen	15
• De twintigste eeuw in het Soesterveen	27
• Bijzondere bewoners van het veen	29
• Jaap Nooder, een actieve slager	36
• 50 Jaar kerkzaal HH Petrus en Pauluskerk	49

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

Contactgegevens:

Steenhoffstraat 46
3764 BM Soest
info@hvsoest.nl
www.hvsoest.nl

Secretariaat:

Voorzitter: Martijn da Costa
Vice voorzitter: Paul Verhoeven
Secretaris: Johan van 't Klooster
Penningmeester: Patrick Kuijpers
Overige leden: Hanneke Roskam
Rob van Es

Omslagfoto

Zomers Buiten, vakantie- en rustoord in Soestduinen.

VOORWOORD VAN DE REDACTIE

Hopelijk heeft u genoten van de Open Monumenten Dagen van 14 en 15 september. Mooi weer, veel activiteiten en bijzondere objecten die bezocht konden worden, zoals de Zuivelfabriek en de Witte Boerderij op de Eng en de toren bij de oude kerk. In deze Van Zoys tot Soest vindt u een artikel over de Zuivelfabriek.

Door een paar mensen is geschreven over het leven in het Soesterveen. Anton Roest vertelt over zijn jonge jaren in het veen en krijgt u meer te weten over twee bijzondere inwoners van het gebied.

Zomers Buiten was een recreatiepark nabij de Lange Duinen. Veel Amsterdammers brachten daar in de dertiger jaren hun vakantie door. Uit de archiefbeelden blijkt dat het gaat om een tamelijk groot park. Later werd het militair terrein en inmiddels is het weer natuurgebied en kunt u er wandelen.

Uit Soesterberg komt het verhaal van slager Noorder. Die man was veel meer dan slager. Hij was een van de initiatiefnemers van het Soester Natuurbad, zat jarenlang in de gemeenteraad en was actief met het welzijn in Soesterberg. Een bijzondere man en dat was ie om uit een bekend boek uit onze jeugd te citeren.

De exposities in het Museum Soest zijn de moeite waard voor een bezoek. Wist u dat er regelmatig exposities zijn van diverse kunstenaars, die vaak een hele andere kijk hebben op zaken dan de gemiddelde belangstellende. Ook deze keer zijn er weer veel mooie werken te zien. Zeker waard om te bezoeken!

De redactie heeft op de oproep voor vrijwilligers goede reacties gehad. Een historische vereniging leeft door de inbreng van de eigen leden (en van derden natuurlijk). Dus als u ideeën heeft om iets voor de HVS te doen, meldt u aan via *info@hvsoest.nl*

Onze laatste kwartaalbijeenkomst was in het Nationaal Militair Museum (NMM). Alfred Staarman, conservator van het NMM, hield een presentatie over het tot stand komen van de tentoonstelling “Als de Russen komen”. Er komt veel bij kijken om een dergelijke tentoonstelling te realiseren. Een anekdote was dat de Russen eerst toezegde mee te werken tot dat ze de vertaling van de naam van deze tentoonstelling begrepen en besloten die niet bewaarheid te laten worden. Anders gezegd: ze kwamen niet.

Maar.... wat lezen we op 10 augustus in de krant. In de prehistorie woonden misschien wel honderdduizend mensen afkomstig uit het huidige Rusland en Oekraïne op de Veluwe. Ze waren er dus al een hele tijd. Uit onderzoek naar grafheuvels blijkt dat de grafgraven en begrafenisrituelen overeen komen met prehistorische Russische en Oekraïense gebruiken.

Nog meer nieuws dat opviel. Het stationsgebouw Soest Zuid is sinds kort een gemeentelijk monument. De meningen over dat monument lopen nogal uiteen; niet iedereen vindt het echt mooi. Dit stationsgebouw is van het type ‘Vierlingsbeek’ en alleen in Soest nog in gebruik als stationsgebouw. Dus is er sprake van een zeldzaamheidswaarde waardoor de status van gemeentelijk monument terecht is toegekend.

Namens de redactie wens ik u veel leesplezier. Mochten er opmerkingen, verbeteringen, ideeën zijn, schroom niet, wij horen ze graag.

Paul Verhoeven

BERICHTEN VAN HET BESTUUR

Het bestuur

Wij kunnen u melden Henk van den Boomgaard bereid te hebben gevonden ons bestuur te komen versterken. Uiteraard moeten de leden daar in de volgende ALV nog wel hun goedkeuring aan geven.

Henk heeft ongeveer 18 jaar in het voorgezet onderwijs gewerkt als docent algemene economie en bedrijfseconomie. Daarnaast is hij een aantal jaren opleider en adviseur geweest van ondernemingsraden. Ook heeft hij een periode als beleidsmedewerker en als projectmanager gewerkt. In 1987 is hij afgestudeerd aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam als econoom en socioloog.

Zijn interesse in geschiedenis is mede ontstaan uit het lezen van allerlei boeken. Hij is actief in de Vereniging Oud-Utrecht. Daar heeft hij deelgenomen aan de commissie Cultureel Erfgoed en is nu betrokken bij de activiteitencommissie. Voorheen woonde hij in IJsselstein waar hij bestuurslid is geweest van de Historische Kring IJsselstein (HKIJ). Hij heeft enkele artikelen geschreven voor het tijdschrift van de HKIJ en hoopt in onze vereniging bij te dragen aan het delen en bewaren van cultureel-historisch erfgoed.

E-mailadres

U kunt nog steeds uw e-mailadres versturen naar het secretariaat: *info@hvsoest.nl*.

Leden

Als nieuw lid heeft de heer J. Kok zich in de afgelopen periode aangemeld.

Contributie

Nog niet alle leden hebben hun contributie overgemaakt: vriendelijk verzoek dit zo snel mogelijk te doen, waardoor u de secretaris veel tijd bespaart.

RABO ClubSupport onder het motto : samen verdelen we de winst

De jaarlijkse actie waarop u kunt stemmen is van 27 september t/m 11 oktober 2019.

Als bestemming van het gedrag heeft onze vereniging dit jaar gekozen voor het samenstellen van een boekwerkje over de ontwikkeling van de verschillende wijken in Soest.

Op www.rabo-clubsupport.nl/amersfoort-eemland/deelnemers vindt u alle deelnemende verenigingen en stichtingen. **Uw stem is geld waard.**

Op 27 september zullen de leden waarvan wij een e-mailadres hebben nog een herinnering toegestuurd krijgen.

Onze nieuwe website

De vernieuwde site hvsoest.nl is inmiddels gereed maar nog niet af: nog dagelijks voegt de beheerder van de site nieuwe content toe in de vorm van artikelen, verhalen, foto's en wetenswaardigheden. Ook is een begin gemaakt met het opnemen van de artikelen uit de eerste Van Zoys tot Soest die in 1980 verscheen.

Voor informatie over HVS, onze activiteiten, de kwartaalbijeenkomsten, fiets- en bustocht, maar ook de activiteiten in de regio op historisch gebied vindt u terug op de site van HVS. Dus klik regelmatig even op www.hvsoest.nl.

Fietstocht

De evenementencommissie organiseert op donderdag 26 september een fietstocht met een bezoek aan het cavaleriemuseum in Amersfoort. We maken kennis met de historie van het bereden wapen van de Nederlandse krijgsmacht. De tocht eindigt bij boerderij het Derde Erf op de Birkstraat. Daar kunt u een kop thee of koffie met een lekkernij verwachten. U kunt zich opgeven bij Hanneke Roskam: hanneke@roskam.nu. Zie ook de bijgaande brief over dit uitje van HVS.

Bustocht

De bustocht op 18 oktober brengt ons naar het Airbornemuseum in Oosterbeek. We worden geïnformeerd over het verloop van de operatie Market Garden, zowel door het bezoek aan het museum als aansluitend door een bustocht onder begeleiding van een gids. Bij deze Van Zoys tot Soest treft u een brief aan met nadere informatie. U kunt zich inschrijven bij Hanneke Roskam.

40-jarig jubileum in 2020

De werkgroep bestaande uit Wim de Kam, Jan de Mos, Bert Krijger, Peter Beijer en Cécile Oranje is actief met het ontwikkelen van activiteiten die in 2020 gedaan kunnen worden in het kader van het 40-jarig bestaan van HVS. Naast een speciale uitgave van de Van Zoys tot Soest kunnen de leden rekenen op diverse aansprekende activiteiten. Wij hebben er volop vertrouwen in dat het jubileum de aandacht zal krijgen die het verdient. Het bestuur houdt u op de hoogte.

Kwartaalactiviteiten in 2019

De volgende datum van de kwartaalactiviteiten dit jaar is op 24 september. In deze bijeenkomst zal Rene van Hal een presentatie houden met foto's en afbeeldingen uit de voorbije jaren. Een avond vol herkenbare beelden en verhalen uit Soest. Wij hopen u op deze avond te begroeten.

Noteert u ook alvast de volgende kwartaalbijeenkomst in uw agenda. Op 10 december neemt transportbedrijf Becker u mee in de historie van dat bedrijf. Een mooi overzicht van de ontwikkelingen op gebied van transport en bedrijfsleven in de twintigste eeuw.

In 2020 is het 75 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd

In dit kader ontwikkelt het bestuur een plan om hieraan aandacht te besteden. Nadere berichten volgen.

HVS betrokken bij meedenken over het Cultuurhuis

Het College van B&W wil het gebied rond de Dalweg anders gaan indelen. Een onderdeel daarvan is de ontwikkeling en bouw van het Cultuurhuis. Het is bedoeling dat allerlei culturele organisaties in één

'huis' hun activiteiten ontwikkelen en uitvoeren. Wethouder Nermin Kundic heeft op 26 juni een aantal organisaties uitgenodigd (waaronder de HVS) om in Veenendaal, waar dit reeds enkele jaren bestaat, te kijken wat een 'Cultuurhuis' inhoudt en betekent. Dit was een leerzame en informatieve middag. De Soester culturele organisaties zijn bereid om samen met het college mee te denken met de ontwikkeling van het 'Cultuurhuis'. De HVS sluit zich daarbij aan.

Namens het bestuur,
Martijn da Costa, voorzitter

Aanrader van de redactie:

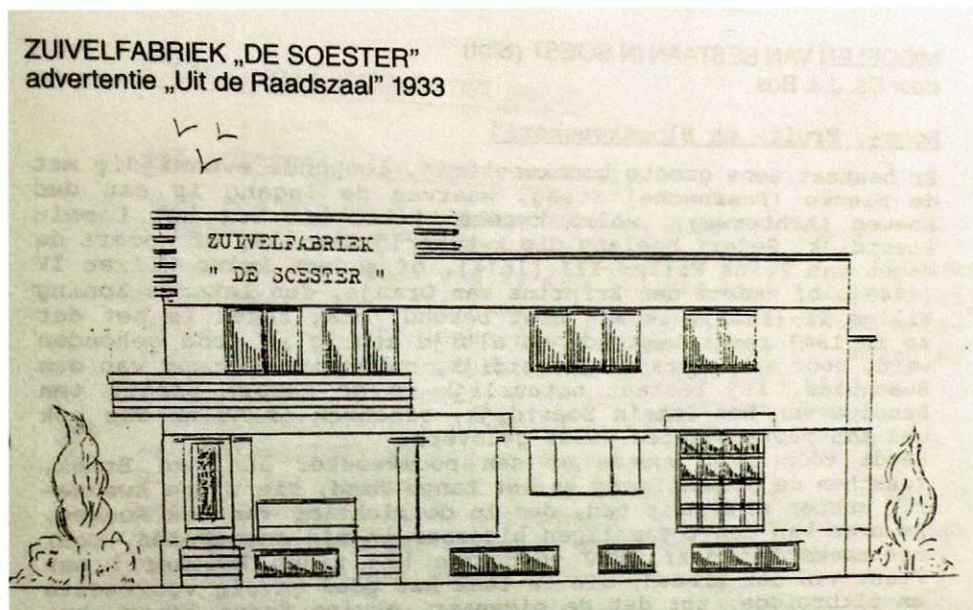
Op 29 oktober a.s. zal Wim de Kam in de Oude Kerk de torenlezing verzorgen. De lezing gaat over geschiedenis, kunst en religie. Stil zal worden gestaan bij de beeldenstorm (1580) en de achtergrond daarvan. Vervolgens zal worden ingegaan op de omgang van de rooms-katholieken en protestanten in Soest met elkaar en de omgang met kunst.

ZUIVELFABRIEK DE SOESTER

Door Paul Verhoeven

In Soest waren in de vorige eeuw verschillende zuivelverwerkende bedrijven actief. De bekendste daarvan is "De Soester". Het gebouw is nog steeds als zodanig herkenbaar, hoewel er al geruime tijd geen zuivelfabricage meer plaatsvindt. Tijdens het schrijven van dit artikel werd het pand verbouwd tot atelier en woonruimte. De eigenaren zijn actief met het herstellen van het oorspronkelijke aanzien van het bedrijf. Een belangrijk herkenningspunt is de hoge fabrieksschoorsteen, die recent is gerestaureerd.

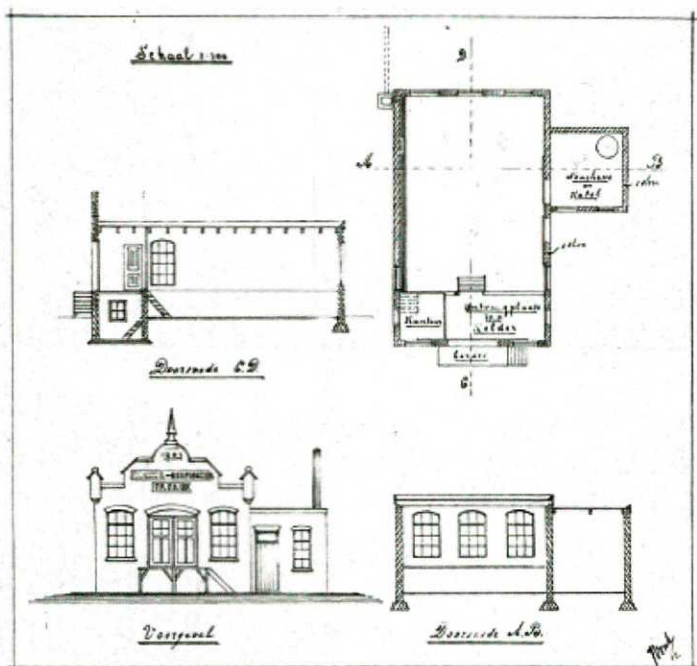
Tijdens de Open Monumenten Dagen op 14 en 15 september krijgt u de kans om een kijkje te nemen in het gebouw. Er zijn nog diverse originele elementen te zien van de vroegere productieruimte.

De tekening geeft een beeld van het bedrijf na de verbouwing in 1933; het bestuur is trots op de extra ruimte en verlaagd de prijzen van volle melk tot 9 cent per liter, gortepap voor 10 cent per liter en slagroom kost 38 cent voor 1/4 liter.

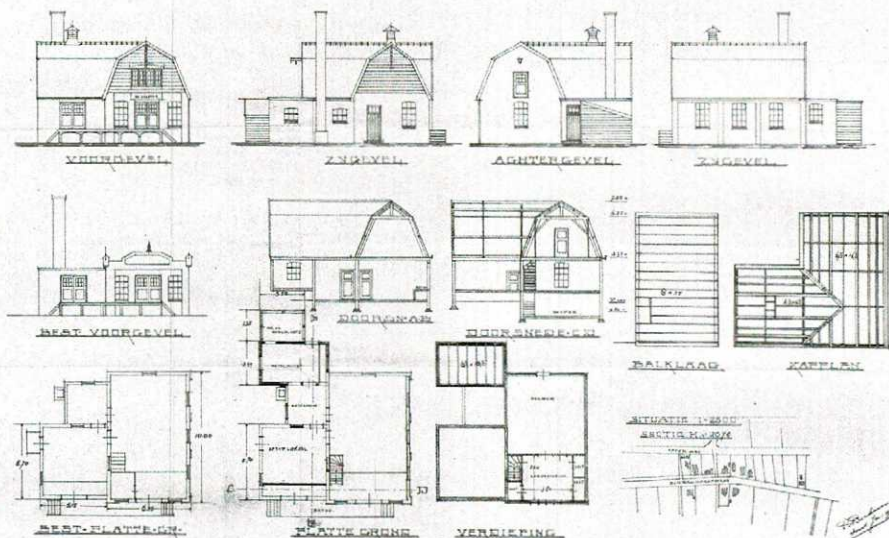

Foto archief HVS; Het pand van de zuivelfabriek in de twintiger jaren.

De bouwtekening uit 1907 van het eerste gebouw waarin de zuivelfabriek was gevestigd. We herkennen de gevel van de foto, waarmee het bewijs is geleverd dat de foto inderdaad van de zuivelfabriek op de Middelwijkstraat is.

VERBOUWING STOOMZUIVELFABRIEK JOGSOESTER-TE-SOEST
 SCHAAL 1:100

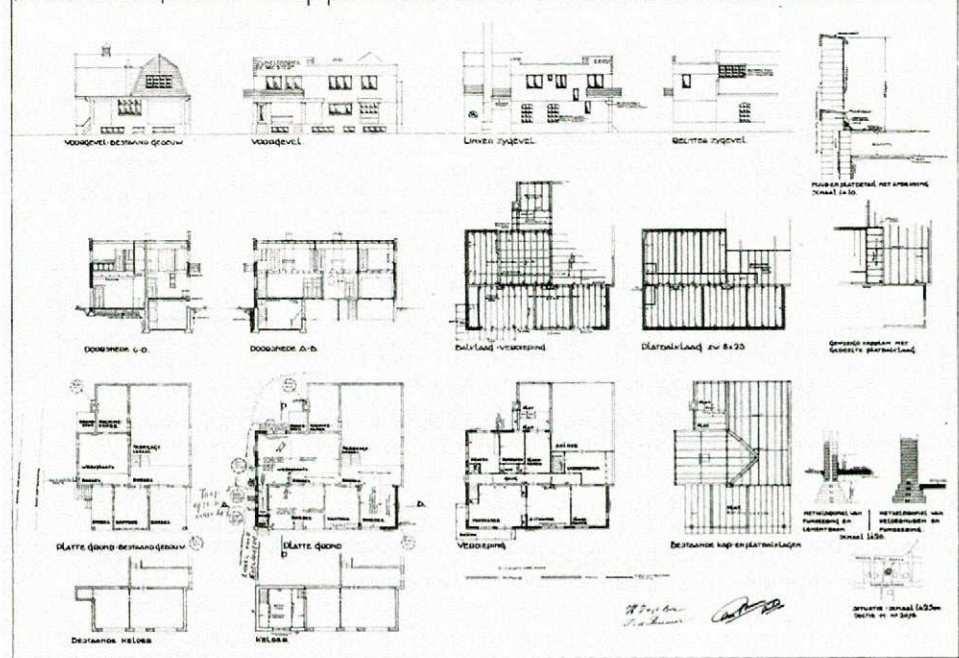

Bouwtekening van het bedrijf uit 1921; de bouw van een extra laag en het mansardedak.

Slogan: Wanneer nu de Soester burgerij zoveel mogelijk de producten vraagt van bovenstaande inrichting, waarvan voor de kwaliteit wordt ingestaan, zullen de producent en consument er beide wel bij varen.

Historie van het zuivelbedrijf

In 1907 liet B.J.F. Charius uit Soest aan de latere Middeldijkstraat een 'zuivelfabriek met stoomvermogen' bouwen naar ontwerp van J. Vonk. Aan de achterzijde van de roomboterfabriek werd in 1913 in opdracht van de nieuwe eigenaar, J. Flapper uit Soest, een woonhuis aangebouwd. In 1921 maakte P. Beekman uit Soest in opdracht van K. Snijder een plan om het platte dak van de stoomzuivelfabriek "De Soester" te voorzien van een extra bouwlaag met mansardedak. In 1933 werd het pand in opdracht van het bestuur der coöperatieve zuivelfabriek grondig vernieuwd. De mansardekap werd afgebroken en het pand verkreeg zijn huidige zakelijke uiterlijk, dat was ontworpen door de architect Arnold Brouwer (1900-1989) te Soest.

Bouwtekening voor de verbouwing in 1933.

In 1937-1938 werd de fabriek, die intussen dienstdeed als melkfabriek, aan de achterzijde uitgebreid in opdracht van G.M. Kooij uit Soest. Het ontwerp was ditmaal weer afkomstig van P. Beekman. De uitvoering lag in handen van J.J. van Schadewijk uit Soest. In 1941 werd in opdracht van Kooij aan de achterzijde een 26 meter hoge schoorsteen gebouwd naar ontwerp van P. Beekman. De uitvoering was ditmaal in handen van P. Schadewijk uit Soest.

In 1946 liet R. Bakker, directeur van de Gooise Melkcentrale in Hilversum, het pand verbouwen naar ontwerp van de Hilversumse architect H. de Groot. De verbouwing werd uitgevoerd door M. van Schadewijk uit Soest. In 1949 werd de fabriek vernieuwd in opdracht van H. Woud uit Westzaan, naar ontwerp van P. Beekman.

Het complex heeft aan de voorzijde een groot open terrein en grenst aan de achterzijde aan de spoorlijn. Het rechthoekige pand telt twee bouwlagen onder een plat dak. De aanbouw aan de achterzijde is

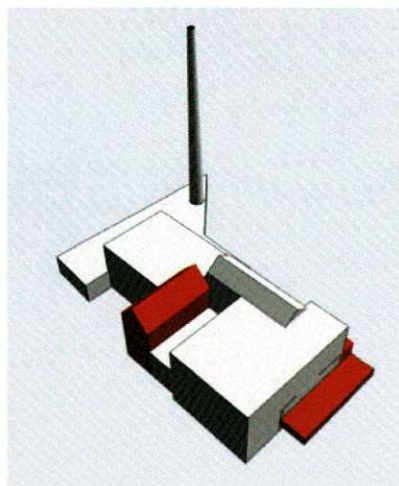
voorzien van zadeldaken. De linkerhoek, waarop aan de voorgevel de tekst 'ZUIVELFABRIEK DE SOESTER' is aangebracht, is hoger opgetrokken. Op de hoeken van dit deel bevinden zich uitkragende lijsten. De bakstenen gevels worden aan de bovenzijde afgedekt met zwarte gevelvorstpannen. Het houtwerk is wit en groen geschilderd. De hoek is voorzien van een omlopend houten balkon. De onderzijde is deels gewijzigd. Aan de voorzijde bevindt zich een groot laad- en losplatform. Links leidt een inpandige trap naar de bovenwoning. De bepleistering aan de onderzijde is oorspronkelijk. De gevelverdeling op de verdieping is eveneens oorspronkelijk met twee- en drielicht vensters en een dubbele balkondeur.

Bron: Soest, geschiedenis en architectuur

Opvallend onderdeel van de gevel is de belettering. Het lettertype is afwijkend van het gebruikelijke. De letters zouden speciaal voor het bedrijf zijn ontworpen. Helaas is er geen typering bekend van het gebruikte lettertype.

Andere zuivelbedrijven die in de vorige eeuw actief waren in Soest

In het begin van de 20e eeuw waren meerdere zuivelverwerkers actief in Soest.

Overzicht van de bestaande situatie door Luijk architecten, Baarn.

In 1926 verschijnt voor het eerst het zogenaamde zuiveljaarboek en iedere twee jaar volgt een heruitgave. In de jaren rond 1930 worden er in Soest 4 bedrijven genoemd, die zich met de verwerking van melk bezighouden.

1926 **Coöperatieve Melkinrichting De Soester**, dir. D. de Gier,
Middelwijkstraat 26

1929 Directeur is dan G.J. van Hessem

1935 Particulier bedrijf geworden. Soester Zuivelfabriek en
melkinrichting, dir. G. van Kooij

1949 Bedrijf opgeheven

1926 **Coöperatie Eemland Boterfabriek**

1929 Bedrijf opgeheven

1926 **Zuivelfabriek Melkinrichting BEAK**, eigenaren E.R. Behrend
en T. v.d. Akker, Hartweg 25, boter en consumptiemelk

1929 Naam is dan "zuivelfabriek en melkinrichting E.J. Mastenbroek"

1947 Bedrijf verdwenen

1935 **J. v.d. Breemer - Boter en Consumptiemelk**, Kerkpad NZ 13

1949 Bedrijf opgeheven

ZOMERS BUITEN

VAKANTIE- EN RUSTOORD IN SOESTDUINEN

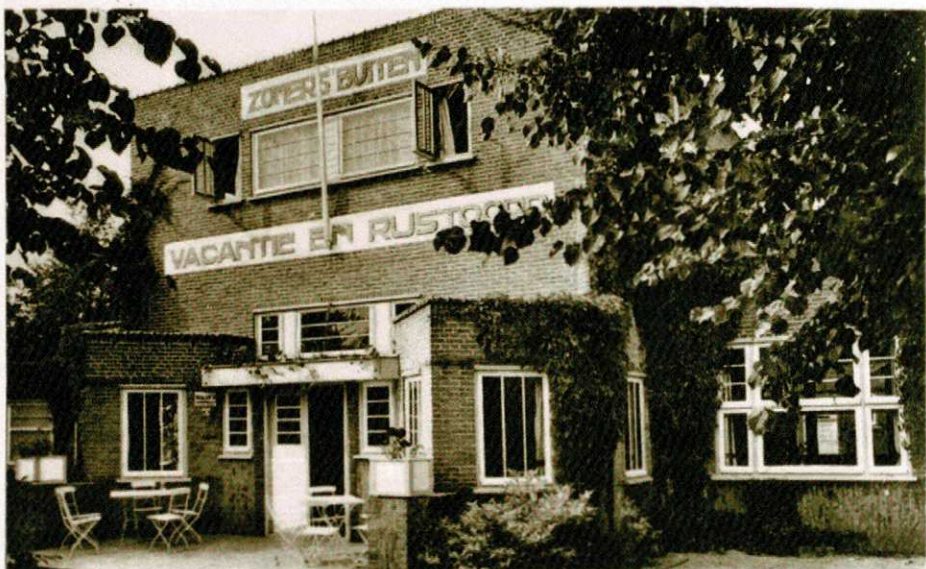
Door Dik Top

Weinig huidige inwoners van Soest, Soestduinen of Soesterberg zullen zich realiseren dat er in de jaren 1922 tot en met 1939 tussen de Lange Duinen en de spoorlijn bij Soestduinen bijna een compleet dorp was dat voor veel vertier zorgde. Op een oude stafkaart werd dit gebied aangegeven met de naam Waterkolk.

De *Vereeniging Zomers Buiten* (soms foutief gespeld als 's *Zomers Buiten*), adres Tolstraat 61 Amsterdam, werd opgericht in februari 1914. Dit was een organisatie die als doel had personeel van rijk, provincies en gemeenten, in de eerste plaats mensen met een kleine beurs, een betaalbare vakantie te bezorgen en bij voorkeur buiten de stad. De eerste plannen voor een vakantieoord 'ergens buiten' ontstonden al in juli 1917. Doordat de regering geen geld beschikbaar wilde stellen, konden pas concrete plannen worden gemaakt in 1921. Het Amersfoortsch Dagblad bracht op 4 april 1921 het bericht: <Naar de Tel[egraaf] verneemt zal de Vereeniging van Amsterdamsch Gemeentepersoneel 'Zomers Buiten' binnenkort een vacantiëkolonie stichten te Soest.>

Met de aanleg werd door aannemer Jac. Bakker & Co te Haarlem in januari 1922 begonnen op een terrein van 2 hectare tussen de Lange Duinen en Station Soestduinen, aan de De Beaufortlaan (genoemd naar burgemeester Jhr. mr. J.A.A.H. de Beaufort - voornaam Noud). Deze laan kreeg tegelijk met de Van Lijndenlaan een jaar eerder zijn naam.

Al na zes maanden was de bouw van de eerste fase voltooid. De Soester maakte bekend: <Zaterdag 1 Juli a.s. des n.m. 4 uur zal de officiële opening plaats hebben van het eerste vacantiëoord van de Stichting 'Zomers Buiten' te Soestduinen. De opening zal geschieden door den Heer F.W. Wibaut, wethouder der Gemeente Amsterdam.>

Vacantie- en Rustoord, 'Zomers Buiten' IJstaunen

Personeel was al even eerder aangetrokken. Advertentie in Amersfoortsch Dagblad van 10 juni 1922: *<Gevraagd net meisje, goed kunnende koken en werken, in diensttreding 15 Juni. Goed loon, liefst v. d. en n. Zich aanm. Mevr. HEROMA, Huize de Spar 'Zomers Buiten'.>*

Tijdens de bouw ging kennelijk niet alles geheel volgens de regels. De Soester van 24 juni: *<Tegen den Heer Ten B. uitvoerder der bouwwerken 's Zomers Buiten te Soesterberg is proces-verbaal opgemaakt ter zake overtreding der Arbeidswet.>*

Het hoofdgebouw werd met een groot bord aangeduid als Hotel-Café-Restaurant. De zaal van het restaurant van 15,5 x 8 meter bood plaats aan ca. 150 personen. Op de bovenverdieping waren 11 tweepersoons logeerkamers. Behalve dit stonden op het terrein twee dienstgebouwen en 32 stenen huisjes, die allemaal waren voorzien van een huiskamer, een keukentje/wasruimte, 3 slaapkamers en een toilet - alles voorzien van waterleiding en elektrisch licht en eenvoudig gemeubileerd. In de grote keuken van het restaurant werd ook al het eten voor de zomerhuisjes bereid. Deze keus was heel bewust gemaakt, om de huismoeders de gelegenheid te geven tijdens hun vakantie 'buiten de

Restorationsaal van het Vacaantievord Zomers Buiten te Soestduinen

deur' te eten. Vóór het hotel was een terras aangelegd waarop ook werd geserveerd.

Ter gelegenheid van de opening op 30 juni vertrokken een paar honderd leden 's morgens in vreugdevolle stemming met grote toeristische auto's van Amsterdam naar Soestduinen. Onder de vele aanwezigen waren de burgemeester van Soest Jhr. Pieter Paul de Beaufort (niet te verwarren met naamgenoot J.A.A.H), enige wethouders en raadsleden, de architecten Gulden en Geldmaker en leden van andere organisaties - zoveel belangstellenden dat niet iedereen een plaats kon krijgen in het restaurant. Toespraken werden gehouden door o.a. J.H. van Sluis, voorzitter van Zomers Buiten. Een eigen vlag werd gehesen aan een hoge mast. Het hotel was gedecoreerd met een aantal werken van de bekende kunstenaars Leo Visser en zijn vrouw Mien Visser-Drücker.

Het adres werd De Beaufortlaan 32. H. Frijde kreeg de leiding. Hij verhuisde met zijn gezin in juli 1922 naar Zomers Buiten. De keuken werd geëxploiteerd door de Amsterdamse Coöperatieve Keuken (gevestigd in de hoofdstad op Molenpad 2). De maaltijden kostten 80 cent per persoon. De huisjes konden worden gehuurd voor f 2,50 per

etmaal. Het zomerseizoen liep van 15 april tot 15 oktober. Buiten het seizoen kon men huren voor de halve prijs. De opzet was om dan vooral 'sociaal-hygiënisch' te verhuren, dus voor ouders met zieke kinderen e.d. Zomers Buiten was zo'n groot complex dat hier en daar de term 'dorp' werd gebruikt. De gebouwen waren vanuit de passerende treinen duidelijk zichtbaar.

Dit hele gebied, vrijwel tot aan het latere Sanatorium Zonnegloren, viel in deze tijd onder Soesterberg. Station Soesterberg was pas 4 jaar eerder omgedoopt in Station Soestduinen.

Vanaf 6 juli was er dagelijks een 'touristische autodienst' van Amsterdam naar het vakantieoord. Vertrek van De Dam om 10 uur. De rit duurde 2 uur en een retour kostte f 2,50.

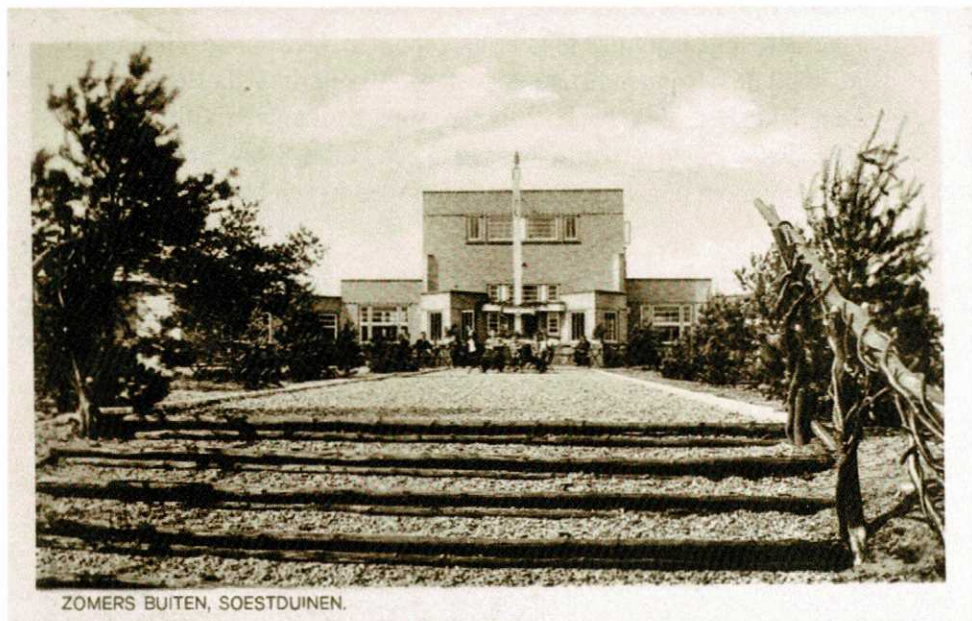
De Soester van 22 juli: *<In het hoofdgebouw der Vereeniging 'Zomers Buiten' nabij Station Soestduinen, is gevestigd een depôt van postzegels, waar voor het publiek, ook dat hetwelk niet aldaar is gevestigd, frankeerzegels enz. zonder prijsverhooging verkrijgbaar zijn.>*

Op 9 september werd aangekondigd dat 'Zomers Buiten' een telefoonaansluiting had gekregen met het nummer S100. Op een gevel van een gebouw van de vakantiekolonie stond met grote letters VAKANTIE EN RUSTOORD. Het oord was dadelijk zeer in trek. Tegen het einde van 1922 waren al 9337 logiesdagen geboekt.

In Het Volk van 2 december 1922 verscheen dit bericht: *<De Vereniging Zomers Buiten stelt gedurende het winterhalfjaar, ter bevordering van de volksgezondheid, het geheele vacantie-oord ter beschikking voor gemeenten, instellingen en personen, voor zeer lagen prijs. De prijs voor een gemeubileerd huisje is vastgesteld op f 1,25 per dag, d.i. per bed f 0,25 of per slaapkamer f 0,40 per dag. Het restaurant levert ongeveer tegen kostprijs het voedsel. De instelling leent zich uitstekend voor na- en voorzorg, terwijl het een gezochte gelegenheid is voor hen die genezing zoeken voor hun geschokt zenuwgestel.>*

Amersfoortsch Dagblad 11 januari 1923: *<Soesterberg. De vereeniging 'Zomers Buiten' die haar eerste groote vacantieoord, bestaande uit 32 gemeubileerde ééngzinswoningen en een hotel-café-restaurant hier het*

vorig jaar opende, heeft het plan tot uitbreiding over te gaan. Tot nu toe kon alleen het personeel in dienst van gemeente Amsterdam lid worden. Nu heeft men besloten dat voortaan het personeel van alle gemeentes, Rijk, provincie, publiekrechtelijk en semi-publiekrechtelijk personeel, als lid toe te laten >

De gebouwen stonden op een gedeelte van de Soester Duinen waar tamelijk veel lage dennen groeiden, daar tussen was ook veel duinzand. Om het verstuiwen tegen te gaan werden meer bomen en bloeiende struiken aangeplant. In mei 1923 werd aangekondigd dat vanaf zaterdag de negentiende van deze maand vanaf Amsterdam een nieuwe autodienst van start zou gaan met een luxe wagen voor 22 personen met een glazen kap. Vertrek om 9.30 uur van de Ceintuurbaan bij de Amsteldijk. Vertrek uit Soestduinen 's avonds om 6.30 uur.

Een extra, kosteloze attractie voor de gasten waren de bijna voortdurend laag overkomende vliegtuigen van het vliegekamp Soesterberg. Soms gaf de Luchtvaart Afdeling gratis rondleidingen voor de gasten, zoals in augustus 1923.

Advertentie in De Soester 15 december 1923: <Hotel Café Restaurant 'Zomers Buiten' is gedurende de kerstweek geopend. Breng een bezoek aan de schitterend gedecoreerde zaal. Goede consumptie. Billijke prijzen.>

Waarschijnlijk in de loop van 1923 werden acht gebouwen met meerdere logeerruimtes in gebruik genomen. Deze kregen namen die goed bij de omringende natuur pasten: Villa Berk, Villa Beuk, Villa Den, Villa Eik, Villa Esch, Villa Iep, Villa Kastanje en Villa Spar. (In juni 1922 - zie advertentie - was er al een Huize Spar). Er waren ook al plannen om nog 16 woningen te bouwen en een badinrichting met 6 douches.

3. VILLA „SPAR“.

De Soester Courant van 23 februari 1924 meldde dat de heer Besselsen in een gemeenteraads vergadering een kritische vraag had gesteld over het slaan van pompen voor de vereniging 'Zomers Buiten'. De heer Endendijk verklaarde dat de gemeente had toegezegd voor de aanleg van een waterleiding te zullen zorgen, maar dat verschillende oorzaken dit hadden belet.

Er was een commissie die een groot aantal woningen en gebouwen in de Gemeente Soest op hun uiterlijk had beoordeeld. Een woordvoerder hiervan kwam met dit commentaar (Soester Courant 2 augustus 1924): *<Ons Belang: vorm en kleur doen aangenaam aan. Jammer is het dat de ronde winkelramen en de deur in het middendeel geheel uit het kader der overigens strak gehouden gevels valt. Onder de verschillende gebouwen wil ik noemen de Amsterdamsche Stichting 'Zomers Buiten' bij het Station Soestduinen, thans bestaande uit een 8-tal blokken, woonhuizen, benevens eetzaal met keuken enz. Het valt te betreuren dat men in plaats van een landelijk aanzien aan deze gebouwen te geven, ze heeft gebouwd volgens de nieuwere Amsterdamsche architectuur, d.w.z. met de platte daken, die - vooral bij grotere groepen - aan de huizen zulk een kazerne-achtig uiterlijk geven, en waardoor - althans naar mijn bescheiden mening - deze gebouwen door gemis van een enigszins sprekende kroonlijst den indruk maken alsof ze nog niet af zijn.>*

Beheerder/leider Frije gaf waarschijnlijk begin 1925 zijn baan op, want in februari werd in een advertentie gezocht naar een nieuwe leiding voor Zomers Buiten - bij voorkeur een echtpaar. Vrij wonen en vrije kost. Frije werd waarschijnlijk (toen al) opgevolgd door mej. W.H. van Buren (zij bleef op haar post tot 1937). Regelmatig werd per advertentie ook ander personeel gevraagd, meestal vrouwelijk, zoals juffrouwen voor de bediening en dienststers intern voor de zomermaanden. Met ingang van 11 mei 1925 was er in Zomers Buiten een Rijksdepot postzegels. Dat jaar kwam de vereniging in economische problemen doordat de Gemeente Amsterdam de eerder gedane beloftes tot financiële steun niet nakwam.

Niettemin was Zomers Buiten als vakantieoord dadelijk zeer in trek. Talloze gezinnen en verenigingen maakten er gebruik van om nieuwe krachten op te doen. Zo vermaakten in de zomer van 1926 150 meisjes en jongens van het Amsterdamsche Mozartkoor zich er kostelijk.

In september 1925 werd bekend gemaakt dat de Vereniging Zomers Buiten - die al grote vakantie-instituten had voor hand- en hoofdarbeiders - haar activiteiten de komende winter wilde gaan uitbreiden. In verschillende streken wilde men tehuizen huren of

bouwen op een dagmars van elkaar, die in hoofdzaak dienst zouden doen als nachtverblijf voor toeristen. Het doel hiervan was om in samenwerking met de Nederlandsche Arbeidersreisvereniging het toerisme te bevorderen.

Over de eerste vier jaren werden deze getallen opgegeven over de gebruikers:

Jaar	Aantal personen	Aantal dagen
1922	1.842	10.086
1923	4.118	20.401
1924	10.371	29.545
1925	4.727	25.250

Het logiesrestaurant had gemiddeld een omzet van ongeveer f 32.000 per seizoen. Door toezeggingen van de Gemeente Amsterdam konden de economische problemen in de loop van 1926 worden opgelost. In december dat jaar werd in Het Volk en in De Telegraaf bekend gemaakt dat de Amsterdamsche Verbruikscöoperatie 'Samenwerking' het voornemen had om een 16-tal landhuizen te bouwen en te meubileren waarin de gezinnen van de leden 's zomers rust en ontspanning zouden kunnen vinden. De kleine villa's zouden komen te staan op het vakantieoord Zomers Buiten te Soestduinen. Dit ging vermoedelijk niet door.

In mei 1927 konden leden in Zomers Buiten terecht voor f 7,- per week. Niet-leden moesten f 10,50 betalen. In de praktijk bleek dat ondanks de idealen van de vereniging voor veel gezinnen de huurprijzen aan de hoge kant waren. Mogelijk om deze reden besloten veel moeders om toch hun eigen maaltijden in de primitieve keukentjes te koken. In het restaurant konden niet alleen de vakantiegasten eten. Iedere voorbijganger was er welkom aan tafel. Een lunch (12-2 uur) kostte f 0,75, een diner (5-7 uur) f 1,32.

Het eerste lustrum werd feestelijk en groots gevierd op zondag 3 juli 1927. Er werd een gedenkboek uitgegeven met veel foto's en tekeningen van Smalhout. In verband met het lustrum zou naar ontwerp van Piet

Kramer een 'Tuin der Vreugde' worden aangelegd - een unicum op dit gebied met o.m. een grote dwaaltuin met toverhuis. Over dit project is verder niets te vinden. Na deze eerste 5 jaar kon voor het eerst een kleine winst worden geboekt.

In het jaar 1928 verschaftte het oord in Soestduinen in totaal aan 5.988 personen gedurende 26.827 dagen een plezierige vakantie.

4. VILLA „EIK”.

Mej. W.H. van Buren, als vertegenwoordigster van Zomers Buiten, protesteerde in mei 1929 fel tegen de plannen van de Gemeente Soest om het woonwagencamp aan de Birkstraat te verplaatsen naar de Banningstraat. Toch gebeurde dit enige tijd later. Tevens drong het bestuur van de stichting in dezelfde maand bij de gemeente aan op verbetering van De Beaufortlaan. Eveneens in 1929 ging het bestuur een overeenkomst aan met de gemeente tot het huren van een gedeelte van het perceel Sectie D nr. 186 ter grootte van 300 aren. Huurprijs f 0,50 per are per jaar.

Een tweede vakantie-oord van Zomers Buiten werd in 1929 in Zandvoort geopend.

Het tweede lustrum werd gevierd op zondag 3 juli 1932. Toen het Soester Natuurbad op 17 juni 1933 werd geopend (net aan de andere kant van de spoorlijn), werd dit een extra trekpleister voor de vakantiegasten. Het woonwagenkamp dat ongeveer een jaar eerder op die plek werd ingericht, was inmiddels opnieuw verhuisd. In de volgende jaren werd er niet veel over Zomers Buiten in de pers gepubliceerd.

In 1939 werd nog wel regelmatig voor het oord in Soestduinen geadverteerd. Prijs tot 15 juli f 2,25 per dag per persoon; daarna f 2,50. Het adres van het Amsterdamse kantoor was toen Olympialaan 130. De laatste advertentie verscheen in de dagbladen op 4 augustus 1939.

Waldlager III

Het vakantieoord Zomers Buiten in Soestduinen werd helaas geen lang leven gegund. Tijdens de mobilisatie, vanaf najaar 1939, werden alle gebouwen gevorderd door Defensie. Van deze ‘aanpassing tot verblijfplaats voor militairen’ maakten de Duitse bezetters vanaf mei 1940 handig gebruik. Ze legden beslag op het hele gebied en richtten er *Waldlager III* in. In eerste instantie werden er militairen gelegerd¹. Na verloop van tijd werd dit kamp ingericht als een van

de grootste magazijnen van de *Luftwaffe* voor het westelijk deel van Europa. Het kreeg daarbij de meer specifieke naam *Feldluftpark 5/III Holland Gruppe A*. Nieuwe gebouwen, waaronder magazijnen verrezen om alles te huisvesten. Dit betekende wel dat enkele bestaande gebouwen moesten worden afgebroken. Sommige bouwwerken kregen het uiterlijk van boerderijen om luchtaanvallen te vermijden. Vliegtuigmotoren, complete vleugels, parachutes, rubberboten en alle soorten onderdelen voor een oorlogsvoering werden van hieruit per trein en met vrachtauto's en waarschijnlijk ook vaak met vrachtvliegtuigen naar alle delen van bezet West-Europa vervoerd. Er werd ook een open 'toren' gebouwd waarin gebruikte parachutes werden gedroogd, de *Falschirmtröckerei*.

De Anker Emaillefabriek naast *Waldlager III* had al sinds de jaren '20 een eigen spoorwegverbinding met de lijn Utrecht-Amersfoort. Deze werd in de oorlog verder uitgebreid naar dit magazijn van de Duitsers. Toen de Duitse bezetters beseften dat de oorlog ten einde liep en begin april 1945 speciale *Sprengkommando*'s naar Soesterberg kwamen om alles wat nog overeind stond aan militaire gebouwen te vernietigen, onderging *Waldlager III* dit lot eveneens. Slechts enige bouwwerken, waaronder de *Falschirmtröckerei* ontkwamen aan deze vernielingsactie.

Na de bevrijding

De Nieuwe Haagsche Courant van 27 augustus 1945 berichtte dat de beide vakantieoordens van Zomers Buiten, in Zandvoort en in Soestduinen door de Duitsers waren beschadigd en leeggeroofd, maar dat er plannen waren om ten minste één van deze oorden in gereedheid te brengen voor het seizoen 1946. In juli 1947 verschenen er berichten in de pers dat Zomers Buiten een groot hotel wilde bouwen in Soestduinen. Op 11 augustus 1948 schreef Trouw dat Zomers Buiten de 32 huisjes wilde herstellen en opnieuw meubileren en er tevens een twintigtal bungalows wilde bouwen. De vakantiegasten zouden kunnen

¹ Het Volk van 5 september 1940 had een uitgebreid artikel over J.H. van Sluis. Hij vierde in die tijd zijn 25-jarig jubileum als voorzitter van Zomers Buiten en was tevens (nog) secretaris van de Coöperatie Samenwerking. Door zijn toedoen was er ook een Woningstichting Zomers Buiten opgericht, die 1300 goed ingerichte woningen beheerde.

huren voor f 30,- tot f 35,- per week. Het voormalige hotel zou niet worden herbouwd. Geen van deze mooie plannen werd verwezenlijkt.

Jessurunkamp

Na de bevrijding was het tot ca. 14 hectare vergrote terrein kennelijk enige tijd onbeheerd gebied. Spoedig werd er door Defensie beslag op gelegd. Notulen 1948: *<De terreinen van Zomers Buiten zijn door de militairen verworven. Daar was een autokerkhof bezig te ontstaan.>*

Wat er aan gebouwen nog over was uit de Duitse tijd werd door de Nederlandse luchtmacht (toen Luchtstrijdkrachten, ofwel L.S.K.) vermoedelijk in de loop van 1948 in gebruik genomen. Het kamp werd in 1953 genoemd naar de in 1949 in Nederlands-Indië omgekomen luitenant-kolonel Reinier Emil Jessurun. Er werden op den duur ongeveer 18 nieuwe, grote magazijnen bij gebouwd. Alles bij elkaar 22 'depots'. Er waren ook werkplaatsen van de Koninklijke Luchtmacht. Van eind jaren '50 tot in de jaren '60 werden er o.m. instrumenten van de Hawker Hunters gerepareerd. Het dienstplichtig personeel dat hierbij was betrokken overnachtte in het Walaardt Sacrékamp. Het kamp aan de rand van de Soester duinen diende ook als 'voorraadkamer' voor buitenlandse missies. Daartoe werden o.m. grote tenten - ook voor vliegtuigen - containers enz. opgeslagen. Als adres werd opgegeven De Beaufortlaan 30. In 2007 werd wat er nog over was aan activiteiten verhuisd naar de Harskamp.

Weer natuur

Toen de plannen voor het 'teruggeven aan de natuur' van zowel Ziekenhuis Zonnegloren als dit militaire kamp ontstonden, stelde het Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis (BBA) in Utrecht in 2007 het omvattende rapport *<Cultuurhistorische inventarisatie met waardestelling>* op, over alle gebouwen op de vliegbasis en daarbij ook over die in het Jessurunkamp. Hun advies was om in ieder geval de *Falschirmtröckerei* te bewaren. Er waren zelfs plannen om een jeugdherberg in dit gebouw te vestigen en dat in een paar andere gebouwen een 'natuur informatie centrum' zou komen. In plaats daarvan werden alle 22 gebouwen in snel tempo met de grond gelijk gemaakt en werd het hele terrein in 2008 weer een natuurgebied.

DE TWINTIGSTE EEUW IN HET SOESTERVEEN

HET VERHAAL VAN ANTON ROEST

Anton Roest woonde in zijn jonge jaren aan het Oude Grachtje. Van hem zijn eerder artikelen verschenen in Van Zoys tot Soest, onder meer over het ontstaan van het Waterschap Soesterveen.

De Natuurhistorische Vereniging constateerde na het veldonderzoek in 1926 dat het veen grotendeels was afgegraven. In het gebied waren meerdere soorten flora en fauna ontstaan. Door de eeuwen heen was er een flinke laag veen ontstaan. Willem van Gies (Hilhorst) vertelde aan Anton Roest dat men bij het afgraven van het veen boomstammen vond die allemaal dezelfde kant oplagen. Hij vermoedde dat dit was gebeurd bij een zware storm.

Anton Roest haalt herinneringen op aan zijn jeugd in het Soesterveen. Destijds woonde het gezin Roest nabij het Oude Grachtje en de Klaarwaterweg. Hij vertelt dat het gebied in een soort kom ligt, waarbij de locatie nabij de Clemensstraat en de Boerenstreek het laagste punt was. Ter afwatering was er alleen het Oude Grachtje, waarvan de capaciteit onvoldoende was om het water af te voeren. Door de lage ligging stond het gebied regelmatig onder water. Het was wel schoon water. In de hete zomer van 1911 zakte het waterpeil door de droogte en werden kruiwagens vol paling gevangen in het veen.

Als gevolg van de wateroverlast had de grond nauwelijks waarde. Volgens oudere inwoners van het gebied ging de grond van de hand voor 25 cent en een half pond tabak. Ook pruimtabak kwam als ruilmiddel in aanmerking, maar daarvan moest dan wel een pond gegeven worden.

Om de wateroverlast te beperken vroeg Wijnand Top samen met 49 grondeigenaren bij de provincie toestemming voor het oprichten van het waterschap Soesterveen. Tegen het besluit voor de oprichting daarvan

tekende een groep onder leiding van P. van den Breemer Gzn bezwaar aan. Na afwijzing van het bezwaar kon het waterschap in oktober 1907 van start. Wijnand Top was de eerste voorzitter.

Voor het verbeteren van de waterafvloeiing groef men in 1910 een nieuwe veensloot. Het schap hield toezicht op het onderhoud en schoonhouden van de watergangen. Ondanks deze verbeteringen bleef het gebied last houden van wateroverlast. De toevoer van water vanaf de Eng en de laagte van het gebied door de veenaafgravingen waren daar debet aan.

In 1940 en sommige winters daarna stond het gebied onder water. Door de Soester jeugd werd het ondergelopen land gebruikt als schaatsbaan. Onder het ijs zakte het water weg en ontstond vissterfte. Veel vissen gingen dood. Na de dooi lagen er veel dode vissen in het water en de vissen waren opvallend wit.

Zomers zaten mensen te vissen. De vangst werd meegenomen voor eigen consumptie. In de sloten vond men paling, voorn, baars en snoek. Naast veel kikkers kwamen in het gebied ook salamanders, hagedissen en ringslangen voor. Onder het gevogelte zagen we korhoen en fazant. In 1971 zag Anton voor het laatst een broedende patrijs.

De jeugd vermaakte zich met slootjespringen, visvangen en zwemmen. De zwemtechniek leerden ze van elkaar en door goed te kijken hoe de kikkers het deden. Na het zwemmen zat je wel helemaal onder de turf en veenresten.

Tijdens de tweede wereldoorlog wierpen geallieerde vliegtuigen vuurkegels af. Zo werd het vliegveld zichtbaar voor bommenwerpers. Niet alle lichtkogels gingen af, een deel bleef achter in de bodem van de Soester grond. Ook in het Soesterveen kwamen diverse stukken neer. Bij een sloot vond Anton een ijzeren buis die nog intact was, inclusief de parachute. De stof van de parachute werd door moeder gebruikt om kleding te maken. Zelf wist Anton wel wat te doen met de met magnesium gevulde pijp. In een weiland, op veilige afstand van de woningen, stak hij het magnesium aan. De steekvlam was enorm en ook kwam er veel rook vanaf doordat de brandstof nat was geworden.

BIJZONDERE BEWONERS VAN HET VEEN

Door Paul Verhoeven

Jan Muis

Een van de bekendste bewoners van het Soesterveen was Jan Muis. Op 8 mei 1846 werd hij geboren. Zijn ouders waren Harmen Muis en Hendrika van de Wepel. Jan trouwde op 27 september 1874 met Anthonia Nab. Uit het huwelijk werd in 1885 een dochter geboren. Het huwelijk tussen Jan Muis en Anthonia Nab werd in juni 1898 verbroken.

Tijdens zijn leven was Jan Muis al bekend in Soest en omgeving. Hij woonde tot 1922 in een plaggenhut nabij het huidige tuincentrum Vaarderhoogt. Hij was bezembinder en blendermaker. Zijn bezems

verkochte hij op de Utrechtse markt, die hij met zijn hondenkar regelmatig bezocht. Na zijn echtscheiding ging hij in de plaggenhut wonen. De gezondheidscommissie Soest Baarn verklaarde de woning ‘wegens geheel vervallen toestand’ als onbewoonbaar. De gemeenteraad van Soest weigerde echter de woning onbewoonbaar te verklaren omdat men geen vervangende woonruimte kon aanbieden.

Bij de Burgerlijke Stand stond hij ingeschreven als veldarbeider. In de wijde omgeving was Jan Muis echter vooral bekend als natuurgeneeskundige en magnetiseur. Hij slachtte honden en katten en kookte het vet van die dieren zolang tot een crème-achtige substantie werd, die diende als verlichting voor

gewrichtspijnen. Jan Muis had een sociale instelling; de armen hielp hij gratis. Destijds was de gezondheidszorg niet voor iedereen bereikbaar. In ons land waren vele genezers die allerlei huismiddeltjes verstrekten en hulp boden door belezen, bestrijken en afstrijken van kwaaltjes.

De hut van Jan Muis omschrijft Engelbert Heupers als een ingegraven hol, half onder en half boven de grond. Het strooien dak, zonder schoorsteen, stak boven de grond uit. Er was maar één vertrek. Tegen een van de uit heidezoden bestaande wanden bevond zich de stookplaats: een open vuur met een haal, waaraan een ijzeren ketel hing. De verlichting was een kleine petroleumlamp, een zogenaamd floepertje. Het verspreidde nauwelijks licht in de donkere ruimte. Water kende Jan alleen om te drinken; zeep was voor hem onbekend. Een van de verhalen over hem is dat als hij ooit eens zijn broek uittrok, deze door al het vet gewoon bleef staan.

Er waren vaak dieren beschikbaar die opgeruimd moesten worden. Oude honden en katten werden hem aangeboden. Ook ving hij zelf loslopende dieren. Jan slachtte de beesten en door ze te koken verkreeg hij het vet, dat vooral hielp voor springende en ruwe handen, wonden en jeuk aan

handen en voeten. Volgens Jan Muis was er geen beter geneesmiddel dan zijn honden- en kattenvet.

Op zomerse dagen hing hij de kadavers op voor zijn hut. Na een paar weken broeien klopte hij de maden eruit en voerde die aan zijn kippen.

Na de Paasdagen verstrekke Jan Muis eieren die op Witte Donderdag waren gelegd. Er zijn nogal wat volkslegendes die verhalen over de genezingskracht van de witte donderdag eieren. Diverse bronnen beweren dat deze eieren zeer lang houdbaar zijn en bovendien allerlei kwalen kunnen verhelpen, tot het helen van breuken toe. Blijkbaar was dat ook bij Jan Muis bekend.

Zoals al geschreven hielp Jan Muis de armen gratis. Het is niet duidelijk waarvan hij leefde. Het verhaal gaat dat er een weldoener zou zijn waar Jan “armenvol” geld van ontving. Meer waarschijnlijk is dat hij grotendeels in zijn levensonderhoud voorzag uit de (bescheiden) opbrengst uit zijn arbeid als bezembinder en uit de oogst van zelfgebouwde gewassen. Armoede was een gegeven in het veen. Naast de plaggenhutbewoners woonden mensen in halfsteens huisjes. Het waren vaak grote gezinnen die woonden in vochtige omstandigheden. Er was weinig werk. De wegen waren niet verhard en het gebied kampte met veel wateroverlast.

G.H.A. Simon alias Karel I

Gerrit Hendrik Antonius Simon is op 11 juli 1880 geboren te Amsterdam. Zijn vader was hoofdambtenaar bij Justitie. Op 1-jarige leeftijd overleed zijn moeder. Het volgende huwelijk van zijn vader eindigde met een scheiding in 1903.

G.H.A. Simon overleed op 25 februari 1956 te Utrecht. In de overlijdensakte staat dat hij woonachtig was te Soest en geen beroep had ten tijde van zijn overlijden. Volgens zeggen zou hij bij een ongeval om het leven zijn gekomen. Die informatie is niet bevestigd.

In de VZTS 34.1 (zomer 2013) lezen we dat in de twintiger jaren een als Karel I geklede man woonde in 't Gooi. Hij woonde met zijn partner

Bonna Makkes eerst in Blaricum nabij de Meent. Simon had dit huis gehuurd maar weigerde de huur te betalen. Hij vond dat ieder mens recht had op een woning. Dat hield geen stand en leidde tot beëindiging van de huurovereenkomst. Later kraakte het gezin een oude 'Bokkenstal' in Laren. Hoewel dat eerst werd gedoogd door de eigenaar, besloot die in maart 1925 tot ontruiming over te gaan. Dat lukte pas na een handgemeen met de politie. Desondanks keerde Simon weer terug naar 'zijn huis' maar werd opnieuw uitgezet. Om herhaling te voorkomen sloopte de eigenaar het dak van de Bokkenstal.

Het gezin Simon leefde van de armenzorg (bijstand) en hield er een veelbesproken leefstijl op na. Van de gemeente kregen zij een noodwoning in Laren. Hun buurman klaagde dat Bonna zijn boontjes had gestolen. De huur van de woning werd niet betaald. Uiteindelijk volgde in december 1927 een huisuitzetting. Na uitstel vanwege een motorongeluk van de heer Simon en later een ziekte van Bonna (wat door een arts werd weersproken) volgde de uitzetting. Bonna bleef achter in Laren. Simon vertrok naar Amsterdam, naar zijn mededeling om bij zijn rechtskundig raadsman advies in te winnen. De gemeente bood Bonna en haar kind een nachtverblijf aan, maar voor Karel 1 was er geen plaats. In maart 1928 vertrok het gezin naar Assen. Bonna kwam korte tijd later alleen naar Soest. In 1960 verscheen in een regionaal blad een overlijdens-advertentie van haar.

Vanaf 1931 komen we G. Simon diverse keren tegen in de notulen van de gemeenteraad van Soest. Uit de notulen van de gemeenteraad lezen wij: "G.H.A. Simon, wonende te Apeldoorn moet een door hem gebouwde keet op een terrein bij de Birkstraat binnen 8 dagen afbreken".

In 1932 schijnt hij echter nog steeds te verblijven in die houten keet. Omdat het niet is toegestaan in de keet te verblijven, vraagt Simon bij de gemeente om 2 hectare grond in huur te krijgen. Uit de notulen van de raad blijkt dat Simon zwervende is en geen eigen inkomsten heeft. De heer Simon wil pogen om zijn bedrijf in kunstweven weer te gaan uitoefenen. De raad wijst het verzoek van Simon af maar wel onder de toezegging dat B&W zullen trachten de man te helpen aan een stukje grond. Blijkbaar is destijds door Peter van den Breemer grond beschikbaar gesteld waarop Simon kon gaan wonen.

Uit de notulen van de raad van 10 november 1932 blijkt dat hij toen wel toestemming kreeg om zijn keet van de Birkstraat naar de Dorresteinweg te verplaatsen.

Er zijn in de loop der tijd diverse aanvragen gedaan, van het huren van percelen in Soestduinen nabij de fabriek Photax (voorganger van Chemco in Soestduinen), aan de Soesterbergsestraat, de Bosstraat, aan de Banningstraat, in de Paltz en voor een noodwoning op de Wieksloterweg.

Vanaf het einde van de dertiger jaren vestigde de heer G.H.A. Simon zich aan de Dorresteinweg. Dat hij daar woont, blijkt uit een door hem op 10 januari 1938 ingediende klacht bij de gemeente over de staat van de beplanting aan de weg en het uitblijven van gladheidsbestrijding.

Zijn woonomstandigheden op de Dorresteinweg waren primitief. Hij woonde in een houten keet met weinig voorzieningen. Opvallend is dat hij wel een fraaie tuin liet aanleggen door een hovenier, waarvan de rekening niet (tijdig) werd betaald. Ten einde raad vroeg de hovenier of de buurman het niet even kon voorschieten, Deze bedankte voor de eer en niet bekend is of de man ooit zijn geld heeft gezien.

In die tijd gaf hij op het beroep van fruitkweker te hebben. Nergens blijkt dat hij dat beroep ook daadwerkelijk heeft uitgevoerd. Meer aannemelijk is dat Simon verschillende vakken uitoefende Zo diende hij in 1941 nog een verzoek in om langs de Dorresteinweg een bord te plaatsen als fietsenmaker.

Volgens mondelinge overlevering zou de heer Simon ook nog werkzaam geweest zijn bij de weverij van de heer De Cneudt in huize Middelwijk. Hij stond enige tijd als kunstwever bij de burgerlijke stand ingeschreven en meldde in zijn contacten met de gemeente dat hij dat vak weer op wilde pakken.

De bijnaam Karel 1 had de heer Simon te danken aan zijn kleding. Hij liep rond in de kleding van een 17e- eeuwse burger. In het artikel 'Dorpstypes' in de VZTS 4.3 uit 1983/1984 beschrijft Hans Kraal hem als iemand met onduidelijke bezigheden. Meestal bevond hij zich langs de grote weg. Soms per fiets, maar meestal lopend. Karel 1 was het prototype van de lifter; bij nadering van een gemotoriseerd voertuig hield hij een bord omhoog waarop de bestemming stond vermeld. Hierbij zou hij volgens vroegere burens erg selectief te zijn geweest. Hij accepteerde geen lift van een vrachtwagen.

Op het artikel van Hans Kraal reageerden twee lezers. De heer Van den Muyzenberg meldde dat de zoon van Karel 1 bij de padvinders zat. Ook de heer G.W. Stalenhoef reageerde. Zijn informatie was: "Die man (Karel 1) heb ik goed gekend van zijn tochten per fiets door Soesterberg. Hij woonde met zijn zontje in een houten huisje achter hotel Birkhoven en gaf zich uit als zijdevever. Voor op de fiets was een bordje bevestigd waarop stond "Een volk van dieren en bedelaars" en achter op de fiets was een dergelijk bordje bevestigd waarop stond te lezen "binnen 24 uur is de crisis opgelost". Hij was communist en moest van het Koninklijk Huis niets hebben. Karel 1 sliep met zijn zoon buiten in een tent, want zijn huisje was meer een hok."

Ook op de Dorresteinweg was de behuizing een primitief hok, waaraan wel een serre was gebouwd. Een ander is nog te zien op een luchtfoto van de boerderij. Karel 1 woonde in het pand links onderaan de foto.

Na het overlijden van de heer Simon nam zijn buurman Schimmel de grond met opstal over en gebruikte het als kippenhok. Het terrein voor het hok is in de familie bekend gebleven als Karels tuin. Een gaard met fraaie bomen en goede fruitopstanden. De peren waren zo lekker dat zelfs mensen van buiten ze kwamen plukken.

Luchtfoto uit de zestiger jaren van de boerderij op de Dorresteinweg 80 te Soest; linksboven is de woning van de familie Schimmel en linksonder het woonverblijf van G. Simon alias Karel 1.

Wellicht dat door de fruitbomen de heer Simon zich uitgaf voor fruitkweker. Voor zover bekend heeft hij echter nooit actief gehandeld in fruit.

Waar komt de naam Dorrestein vandaan?

Om daar achter te komen is het boekwerk “Geschiedenis en verklaringen van de straatnamen in Soest” geschreven door Ben van Os geraadpleegd. Daarin staat: Sinds 1917 is de straat bekend als de Dorresteinweg. Deze is genoemd naar de hoeve Dorrestein, waar de kinderen van Dorrestein woonden. De hoeve stond op een dorre, zanderige plek, die grensde aan het Soesterveen, waar men turf stak.

JAAP NOODER, EEN ACTIEVE SLAGER

Jan de Mos

Jaap Nooder vestigde zich in 1920 in Soesterberg als vleeschhouwer. Naast zijn goed lopende slagerszaak vervulde hij een actieve rol in het dorpsleven. Hij werd lid van de vrijwillige brandweer en in 1926 commandant. Hij werd ook bestuurslid van "Soesterberg's Bloei", de lokale vereniging voor vreemdelingenverkeer, in 1930 werd hij voorzitter. Verder was hij medeoprichter en jarenlang bestuurslid van het Soester Natuurbad. Hij kwam ook op voor de belangen van Soesterberg in de lokale politiek. Aanvankelijk als lid van de Partij Onafhankelijk Soesterberg, vanaf 1931 als raadslid namens de SDAP en vanaf 1946 tot zijn aftreden in 1949 namens de Lijst Nooder. Verder was hij in vele commissies actief, kortom een zeer actieve en betrokken Soesterberger.

Herkomst familie Nooder

De familie No(o)der is oorspronkelijk afkomstig uit Hoorn. We kijken een paar generaties terug. Evert Nooder (1752-1811) trouwde in 1779 met Aartje Groot. Uit dit huwelijk kwamen vijf kinderen voort. De jongste, Klaas Nooder (1794-1835), was enige tijd muzikant en trouwde in 1816 met Elisabeth Vergenst, dienstmaagd en kroeghoudster uit Bronsheim (Brunssum, nu Parkstad) in Limburg. Wellicht had hij daar opgetreden. Zij vestigden zich in Hoorn en kregen zeven kinderen (de eerste al kort na het huwelijk). Dochter Catharina Elisabeth Nooder (1819-1891) was werkzaam als dienstbode, werd ongehuwd zwanger en beviel in 1847 in Gorinchem van zoon Hendrik. Zij kwam met de kleine weer terug naar Hoorn en trouwde later met Barend van Enk. Hendrik Nooder (1847-1936) werd timmerman en trouwde in 1872 met Elsje Appel. Na haar overlijden hertrouwde hij in 1890 met Willempje Visser. Uit het eerste huwelijk vier kinderen, waaronder Jacob (Jaap) Nooder (1878-1966).

Jaap Nooder vestigde zich in Dordrecht als vleeschhouwer en trouwde in 1904 te Edam met schippersdochter Wilhelmina (Mien) Schagen (1882-1949). Uit dit huwelijk werden drie zoons geboren, allen in Dordrecht. De oudste zoon, Hendrik Jan Nooder (1905), werd veearts en trouwde in 1931 te Zeist met slagersdochter Gijsbertha van Scherpenzeel (1908). Hendrik Jan was ook enige tijd waarnemend directeur van de N.V. C.J. van Scherpenzeel, exploitatie van slagerijen te Zeist. De tweede zoon, Willy Nooder (1909), trouwde in 1934 te Zeist met Huberta Hugolina de Kruijff (gescheiden in 1941). Willy haalde al in 1927 zijn slagers vakdiploma, maar volgde zijn vader niet op. Hij werd reiziger/vertegenwoordiger bij Bruynzeel en ging na zijn pensionering studeren voor arts. Een oude wens van hem. De jongste zoon, Jean Nooder (1915-1944), trouwde met Nicosina Theodora Klok. Hij kwam op 8 maart 1944 om het leven bij een zwaar bombardement van de Amerikaanse 9th Air Force op Fliegerhorst Soesterberg.

Jaap Nooder de vleeschhouwer

Jaap Nooder was van beroep vleeschhouwer toen hij op 17 juli 1900 een uitstapje maakte en in dienst trad van Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen als leerling aantekenaar-weger (van vracht) met als standplaats Dordrecht. Op 26 augustus 1901 ging hij met onbetaald verlof wegens oproep voor militaire dienst. Op 1 april 1903 kwam hij weer in dienst bij de spoorwegen als aantekenaar-weger. Dat duurde tot 9 april 1903, toen werd hij niet eervol ontslagen wegens dienstweigering. Dat was tijdens de bekende grote spoorwegstakingen van 1903: *“Gansch het raderwerk staat stil, als uw machtige arm het wil.”* Jaap Nooder was van de dienstplicht lichter 1898. Hij werd in augustus 1901 en, na zijn ontslag bij de spoorwegen, in 1904 in Dordrecht opgeroepen voor werkelijke dienst als verlofganger der Nationale Militie, als sergeant van het 7e regiment Infanterie. Hij pakte daarna zijn oude vak weer op en vestigde zich in Dordrecht als spekslager. Daarnaast had hij enige tijd een handelje in luxe honden. Hij bood 2 prachtige Duitse staande jachthonden te koop aan. In 1909 werd hem een Hinderwetvergunning verleend voor "rookerij van vleesch en spek aan de Dubbeldamscheweg". Daarna begon hij een rund- en varkensslagerij.

In 1920 verkocht hij zijn zaak in Dordrecht om in Soesterberg een nieuwe zaak te beginnen. Zijn ouders komen ook mee naar Soesterberg en zijn vader wordt in 1927, het jaar van oprichting,

secretaris van de vereniging "Het Zeister Tooneel". Jaap Nooder huurde een pand aan de Zeisterstraatweg 25c (nu Rademakerstraat) van J. de Goede (woonde ernaast op 25d). Eigenaardig is dat J. de Goede in oktober 1922 vergunning had gekregen voor de oprichting van een rund- en varkensslagerij. Deze aanvraag moet haast wel zijn gedaan door De Goede ten gunste van zijn huurder Nooder.

**SOESTERBERG
GEOPEND**

NAAR DE EISCHEN DER NIEUWE
VLEESCHKEURINGSWET INGERICHT

**Model Rund- en Varkensslagerij.
Handel in fijne Vleeschwaren.**

CONCUREERENDE PRIJZEN PRIMA KWALITEITEN
BEZORGING DOOR DE GEHEELE GEMEENTE
AANBEVELEND.

JAAP NOODER.

Zeisterstraatweg 25c, Telefoon 21, tegenover „Huis ten Halve“.

Opening zaak december 1922.

**In het bijzonder wordt Uw
aandacht gevraagd voor onder-
staande artikelen.**

Plokworst	22 cent.
Procureursspek	28 "
Bacon	30 "
Cornedbeef	16 "
Ontbijtspek	22 "
Gekookte worst	22 "
Boterhamworst	22 "
Tongenworst	20 "
Hoofdkaas	15 "
Haagsche leverworst	12 "
Schouderham	32 "
Rookvleesch	35 "
Ham	45 "

Alles per ons.

Geldersche Hammen - Rolhammetjes
Knakworst - Leverpastei - Rookworst
grof en fijn enz. enz.

Prima Rund- en Varkensvleesch

Concurrerende prijzen.
Bezorging door de geheele gemeente.
Aanbevelend.

JAAP NOODER

Zeisterstraatweg 25c - Soesterberg

In De Soester van 25-8-1923 lezen we het volgende: "Een prachtexemplaar: Door den slager Jaap Nooder te Soesterberg werd dezer dagen op de Nationale Landbouwtentoonstelling te Nijkerk een koe aangekocht. Het pleit toch zeker wel voor levering van eerste kwaliteit vleesch als men zulke prachtexemplaren durft aan te koopen." Daarna in advertentie: "As 't mot, dan mot 't! Dik vet rookspek 45 ct. pond bij Jaap Nooder, Soesterberg tegenover Huis ten Halve." Van lieverlee wordt het assortiment uitgebreid en wordt hij runder- en varkensslager.

Voor Nooder was er al een slager in Soesterberg gevestigd, J. van den Berg aan de Rademakerstraat 9a. Daar kwam in 1933 nog een derde

Soesterberg

Geacht Publiek

Ondergetekende bericht hiermede dat de zaak voorloepig wordt voortgezet in de werkplaats van Slager Nooder totdat de noodslagerij klaar zal zijn die naast Café Het Centrum geplaatst zal worden.

Aanbevelend,
Slager R. J. VAN LIEROP

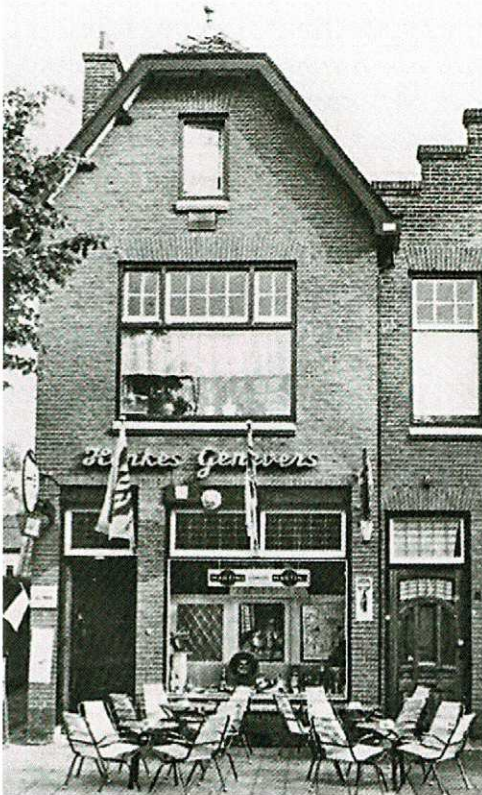
● **SOESTERBERG**

Wegens de kleine toewijzing van Vleesch zijn de slagerijen alleen op Zaterdag 23 November GEOPEND

J. v. d. BERG, J. NOODER, R. J. VAN LIEROP

bij, R.J. van Lierop, aan de Postweg 39. Zijn winkel werd op 16 november 1940 door een bom volledig vernield. In De Eembode van 29-11-1940 lezen we daarover: “Mooi staaltje van gemeenschapszin: Slager J. Nooder te Soesterberg heeft zijn door een bominslag zoo zwaar getroffen collega R.J. van Lierop, gedurende de tijd, waarin een noodwinkel wordt opgetrokken, zijn werkplaats ter beschikking gesteld.”

Het vlees gaat in de oorlog op de bon. De Zeister Courant 7-6-1941: Maandag van 3 tot 5 uur: Vrijbankvleesch, voor de nummers 1001 t/m 1084 bij slager Nooder Soesterberg. Geldige bonnen meebrengen. Idem 19-7-1941: Rundvleesch, bonnen 1136 tot 1200. Hij stopt per 1 januari 1942 op 63-jarige leeftijd met zijn bedrijf en verkoopt zijn zaak (inventaris en goodwill) aan zijn getroffen collega van Lierop. Hij verhuisde daarna naar de Veldmaarschalk Montgomeryweg 39. De winkel blijft de rest van de oorlog leeg staan. In 1947 begon N. Waltmann, die Huis ten Halve had verkocht, er een slijterij annex kroegje.

Jaap Nooder brandweercommandant

Jaap Nooder meldt zich bij zijn komst in Soesterberg al snel aan als lid van de vrijwillige brandweer. In 1926 volgt hij de heer J. Putman, uitbater van Huis ten Halve, op als commandant. Hij probeert direct het materieel te verbeteren. Het stoort hem dat er nog steeds geen

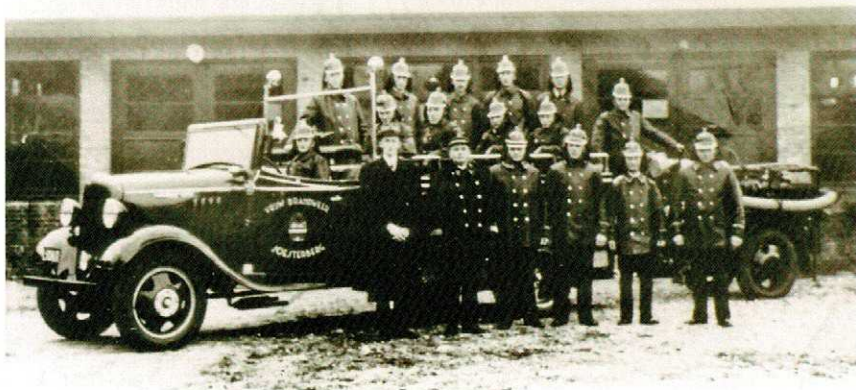
motorwagen is voor bluswerkzaamheden. Om de politiek onder druk te zetten plaats hij op 18-2-1929 een ingezonden brief aan B&W van Soest. Het leidt niet direct tot resultaat, de ambtelijke molens draaien langzaam: gebrek aan prioriteit en geld. Het zal nog tot 1932 duren voor er een motorwagen wordt besteld, die in 1934 daadwerkelijk wordt opgeleverd. Nooder is in 1931 raadslid geworden en moet dan zijn voorzittersfunctie overdragen aan Antonius (Antoon) Tammer, bakker, en per 1 maart 1933 ook zijn functie van commandant. Hij is nog wel aanwezig op 13-12-1933 wanneer Burgemeester Deketh een schaalmodel van de eerste "ladderwagen" overhandigt aan de heer S. Smits van de vrijwillige brandweer.

Ingezonden brief.

Symbolische overhandiging ladderwagen 1933. Op de foto van links naar rechts vermoedelijk de heren J.Th. Pas, C.J. van Dam, S. Smits, A. Tammer, J. Nooder, gemeentesecretaris J.G.A. Batenburg en burgemeester G. Deketh.

Vrijwillige brandweer poseert voor nieuwe ladderwagen, 1934.

Jaap Nooder Soesterberg's Bloei

Nadat Soesterberg in 1910 haar reputatie had gevestigd als bakermat van de Nederlandse luchtvaart nam ook het toerisme toe. Lokale ondernemers hadden ter stimulering hiervan de vereniging Soesterberg's Bloei opgericht (de lokale VVV). Een actieve vereniging die ook politiek van zich liet horen. Nooder werd daar ook lid van. In 1926 verspreiden zij een circulaire waarin wordt gemotiveerd zich af te scheiden van Soest en aansluiting te zoeken bij Zeist. Behalve de geografische ligging werd door mede-initiatiefnemers, eigenaren van buitenplaatsen, de gemeentelijke belastingdruk aangevoerd. Die was in Zeist beduidend lager dan in Soest, en men zag er weinig voor terug. De afscheiding ging na uitvoerig beraad, ook in het provinciaal bestuur, uiteindelijk niet door.

In 1929 organiseerden zij grote feesten ter gelegenheid van het 900-jarig bestaan van de gemeente Soest. Een van de sprekers was Jaap Nooder namens de Soesterbergse verenigingen. In 1930 werd er op 2 en 3 juli op het landgoed de Oude Tempel een groot zangconcours gehouden waarvoor 45 verenigingen waren aangeschreven, met maar liefst 2145 zangers. In 1930 volgt Jaap Nooder de al even actieve G.J. Grootewal, eigenaar van een technisch bureau, op als voorzitter van Soesterberg's Bloei. In datzelfde jaar organiseert Soesterberg's

Omslag Verenigingsblad
Soesterberg's Bloei.

Bloei een tweedaagse Autotocht naar de wereldtentoonstelling in Brussel. Het vervoer zal geschieden met de grote autobus van de heer Leguit. In augustus werd er een grote tentoonstelling georganiseerd voor handel en industrie (HINTOS) op het voormalige voetbalveld aan de Sportweg. Dat werd een succes ondanks de tegenwerking van de autoriteiten. De burgemeester bleef weg omdat het attractie terrein te groot van opzet was, hij verbood ook de verloting van de prijzen bij een sterrit waar 300 automobilisten aan hadden meegedaan, omdat daarvoor geen vergunning was aangevraagd. De feestgangers vermaakten zich met gratis koffie en thee van Douwe Egberts en konden met de KLM een rondvlucht maken. De minister gaf januari 1934 alsnog toestemming voor

de verloting van de hoofdprijs: een DKW-auto, luxe Meisterklasse 1934. De gelukkige winnaar was J.G. Geitenbeek uit Soesterberg, chauffeur bij een kolenhandel.

Nooder en het Soester Natuurbad

Nooder was als raadslid van de SDAP vanaf 1931 initiatiefnemer voor de bouw van een Natuurbad tussen Soest en Soesterberg. Een van zijn drijfveren was dat Soesterberg een badhuis ontbeerde (zie hierna in zijn rol als raadslid). Mede-initiatiefnemer was C. Sevenhuijsen, ingenieur van de Utrechtse Waterleiding Maatschappij en verbonden aan het Waterleidingbedrijf Soestduinen en lid van de Brandraad van de gemeente Soest (wonend aan de Banningstraat 1, later Veldm. Montgomeryweg 7). Nooder was de politicus en Sevenhuijsen de technicus. De politieke invalshoek was ook extra werk voor de vele werklozen, het werd een project in het kader van de werkverschaffing.

Sevenhuijsen zag in een zwembad direct naast “zijn” waterleidingbedrijf een nuttige bestemming voor het doelloos wegvloeiende koelwater van zijn bedrijf. Het openluchtbad aan de Banningstraat – nu Van Weerden Poelmanweg – werd in 1933 gerealiseerd en op 17 juni geopend.

De heer Grootewal spreekt in een raadsvergadering in 1933 zijn verbazing uit dat collega raadslid Nooder, als initiatiefnemer van het Soester Natuurbad, is gepasseerd voor een plaats in het stichtingsbestuur. Die zou hij alsnog krijgen van 1933-1949, daarna

Openingstoespraak: v.l.n.r. C.J. van Dam, Soesterbergs raadslid, J. Nooder (met bolhoed), wethouder K. Lodezen, G.H. Veenstra, hoofd van de O.L. School en wethouder J.S. van Duren.

werd hij gedelegeerde van het bestuur van de Stichting Beheer Natuurbad. Na succesvolle jaren en verbouwingen liep het aantal bezoekers geleidelijk terug. Wegens exploitatieproblemen (het was niet meer kostendekkend) is het Soester Natuurbad uiteindelijk in 1990 gesloten. Op het terrein staat nu het Hilton Royal Park hotel en luxeappartementen en er is een golfbaan.

Jaap Nooder het raadslid

Jaap Nooder was al jong politiek actief. Actievoeren leidde in 1903 tot zijn ontslag bij de spoorwegen. In 1915 had hij zich al kandidaat gesteld voor de SDAP voor de gemeenteraadsverkiezingen in Dordrecht. In 1916 was hij 2e secretaris van de SDAP in Dordrecht. Na zijn verhuizing naar Soesterberg stelde hij zich in 1927 kandidaat bij de gemeenteraadsverkiezingen voor de lijst Soesterberg's Belang: 1 G.J. Grootewal, 2 A. Mulder, 3 J. Nooder, 4 G.A. Koppen, 5 J. de Ridder, 6 W.J. Fijlstra, 7 C. Kastelein, 8 J.H. Liscaljet. Lijsttrekker Grootewal werd dat jaar gekozen tot raadslid. In 1930 wordt Nooder alsnog

gekozen tot raadslid voor de partij Onafhankelijk Soesterberg. Daarna een lange periode namens de SDAP, van 1931 tot 1946. In juni van dat jaar laat hij schriftelijk weten niet meer in relatie te staan tot de PvdA en daarom bedankt als lid van de raad. Hij stelt zich vervolgens verkiesbaar op de Vrije Lijst Soesterberg (Lijst Nooder). Over zijn politieke loopbaan is veel te verhalen, hij was in elke vergadering nadrukkelijk en soms fel aanwezig. Een kleine greep hieruit:

- Oktober 1929: discussie in de Raad naar aanleiding van schrijven van den heer Inspecteur der Volksgezondheid om de huisslachtingen ook in het abattoir te laten plaatsvinden. “De heer J. Nooder heeft daar tegen een bezwaarschrift ingediend. Tegenargument is dat slachting in het abattoir niet nodig is omdat keuring toch plaats heeft. De verordening wordt goedgekeurd, de huisslachtingen zullen echter vrij zijn.” (Eigen belang speelde zeker mee. Nooder zal later namens de gemeente plaats nemen in de RvC van NV Centrale Slachtplaats);
- Juni 1930: mutaties in de raad: J. Nooder wordt raadslid namens sociaaldemocraten (SDAP) voorheen Soesterbergs Belang. Dorpsgenoot G.J. Grootewal stapt over van Soesterbergs Belang naar de Liberale Staatspartij De Vrijheidsbond afd. Soesterberg (V.B.). Derde Soesterbergse raadslid wordt C. J. van Dam, koopman (R.K.);
- December 1931: Citaat notulen B&W: “De heer Nooder zal steeds en altijd de verdrukke arbeidersklassen verdedigen tegen elken aanslag die op haar zou worden gepleegd. In dezelfde vergadering: De burgemeester te Soest brengt ter openbare kennis, dat van Rijksweg het eten dat dagelijks in de soldatenmenage van de LVA te Soesterberg overblijft, beschikbaar wordt gesteld voor ingezetenen dezer gemeente die daarvoor in aanmerking wenschen te komen.” (Vroege vorm van voedselbank tijdens recessie);
- Mei 1932: “De heer Nooder deelt mede dat, dat Soesterberg thans geblokkeerd is en als het ware in staat van beleg verkeert. Alle toegangswegen van den Rijksweg (Amersfoortsestraat) tot de heide zijn door de Genie met prikkeldraad afgesloten. Zelfs oude verbindingswegen, waarover vroeger heideplaggen werden vervoerd,

zijn afgesloten. Dat betekent een strop voor Soesterberg wanneer de wegen gesloten blijven, daar de vreemdelingen en pensionisten dan deze zomer niet meer wandelen of fietsen op die wegen en paden. Spreker dringt er dus met op aan bedoelde afsluitingen door werklieden van de gemeente te verwijderen. Defensie moet dan maar tegen de gemeente procederen, wanneer het niet met het afbreken akkoord gaat. De burgemeester acht dat niet oirbaar.” Het bleek achteraf overigens maar een tijdelijke sluiting van 24 uur te gaan. (Helaas zijn er nog steeds hekken om de voormalige vliegbasis en het gesloten Kamp van Zeist);

- In 1931/1932 werd het Comité Sportpark Soesterberg opgericht. Deze verzocht in april 1932 aan B&W een vergunning voor een Lunapark of Voorjaarsfeest te mogen houden op de Banningstraat. De opbrengsten waren bedoeld voor de oprichting van een sportpark en het verbeteren van het tijdelijk in gebruik zijnde terrein van de V. en A. V. Soesterberg (Pas na ruim 40 jaar gerealiseerd!). Deze vergunning werd door de burgemeester aan de Soesterbergse raadsleden Grootewal, Van Dam en Nooder toegezegd, maar na indiening alsnog geweigerd. Het argument van de burgemeester was dat in deze tijd van crisis en malaise die feestelijkheden niet behoorden plaats te hebben.
Notulen Raad april 1932: Citaat: “De heer Nooder zegt dat hem de manier, waarop deze zaak door den Burgemeester is behandeld, tegen de borst stuit. Spreker zal er maar niet meer van zeggen, daar hij anders in grofheden zou moeten overgaan.”;
- Oktober 1932: Nooder had al eerder een verzoek aan B&W gedaan om voor Soesterberg een Badgelegenheid te creëren. Toen daar afwijzend op werd gereageerd is tevergeefs geprobeerd om gebruik te mogen maken van de badinrichting van de Luchtvaartafdeeling (LVA). Op het verzoek om gebruik te mogen maken van de badinrichting op het Geniekamp van Zeist werd door de Minister van Defensie wel positief gereageerd. Deze badinrichting beschikte over 5 badkuipen en 18 douches. Deze konden gehuurd worden voor de donderdagmiddag, vrijdagochtend en zaterdagmiddag. B&W adviseerde de Raad hier echter niet mee akkoord te gaan vanwege

de kosten. “Bovendien zal aan een badinrichting in Soesterberg gedurende een groot deel van het jaar minder behoefte zal bestaan wanneer het natuurbad aan de Banningstraat tot stand komt.”;

- Notulen B&W 1933: Soest wilde eerder het woonwagenkamp verplaatsen van de Birkst naar de Koudhoornweg. Bewoners maakten daar toen bezwaar tegen, vonden het verplaatsen van het kwaad. Raadslid Van 't Klooster vond een verplaatsing naar een plek aan de Banningstraat bij het waterwingebied beter, dan waren de bewoners van Birkst en Hees tevreden. Hilhorst was het hiermee eens: “Soesterberg is hiermee wellicht ook gebaat.” (!!!). Toen het kamp moest wijken voor het Soester Natuurbad werd het verplaatst naar het Hoogt (Bergjes). Nooder had zich daar tevergeefs tegen verzet. “Men heeft zich nu met deze verplaatsing een strop om den hals gedaan. De entree naar Soesterberg is nu verknoeid en de kinderen zijn bang.” Protesten van Soesterberg's Bloei hielpen uiteindelijk wel, in november 1933 werd het kamp alsnog verplaatst naar een locatie aan de Birkstraat;
- Notulen B&W 1934: “Principieel met 6 tegen 9 bestemmen beslist, dat de Soesterbergsche Bult NIET zal worden afgegraven, als werkverschaffingsproject. De heer Nooder stelt voor wel een rijwielpad aan te leggen op gelijk niveau, zonder klimming.” Dat komt er ook niet;
- September 1935: Collega slager J.J.D. van den Berg wordt ook raadslid (R.K.), ambtsperiode: 3-9-1935 tot 19-6-1941;
- Augustus 1937: Burgemeester Visser bezoekt met echtgenote en dochter Soesterberg: “Raadslid en voorzitter van Soesterberg's Bloei Nooder riep de familie hier het eerste welkom toe. In enkele woorden schetste de heer Nooder de verhouding van Soesterberg tot Soest. Hij wees op het isolement in de gemeente en sprak de wensch uit, dat men zou mogen rekenen op de krachtige medewerking van den burgemeester om dit isolement te doen eindigen.”;
- Notulen B&W 1938: Voorstel in de Raad om gelet op de gehele

ontwikkeling van Soesterberg geen buurtschap meer te noemen maar Dorp. De burgemeester steunt dit voorstel. Opvallend is dat Nooder tegen dit voorstel stemt. De voorzitter verwijt hem een fantastische conservatieve houding. Het voorstel wordt aangehouden, maar in de praktijk is er vanaf dat moment wel sprake van het dorp Soesterberg; Over herplaatsing van een ambtenaar: “De heer Noorder is soms hard in zijn oordeel over de besluiten van B&W, maar deze keer wil het college zijn hartelijken dank betuigen voor zijn inzet om deze ambtenaar een nieuwe kans te geven.”;

- September 1939: “Bij vertrek van de oude burgemeester mr. Visser naar Zeist en installatie nieuwe burgemeester Mr. A.L. des Tombes hield het oudste zittend raadslid Noorder een toespraak”. Een eer die hem in december 1946 weer te beurt valt bij de benoeming van mr. S.P. baron van Bentinck tot burgemeester;

V.l.n.r.: J. Nooder, mevr. S.G. Landweer-de Visser, gemeentesecretaris J.G.A. Batenburg, staand gemeentebode T. Beuzel en de scheidende burgemeester mr. W.A.J. Visser.

- Juni 1946: J. Nooder laat schriftelijk weten niet meer in relatie te staan tot de PvdA en daarom als lid van de raad bedankt. Hij stelt zich vervolgens verkiesbaar op de Vrije Lijst Soesterberg. Hij komt opnieuw in de raad namens de Lijst Nooder en beëindigt zijn politieke loopbaan op 6-9-1949, hij is dan bijna 71 jaar, en bijna 20 jaar raadslid geweest.

Tot Slot

Nooder was behalve een goede slager een zeer betrokken persoon die zich jarenlang met hart en ziel als sociaaldemocraat heeft ingezet voor de Soesterbergse gemeenschap. Lang niet alles is over hem en zijn activiteiten gezegd. Hij was vanaf 1940 ook nog voorzitter van de V & AV Soesterberg en lid van tal van lokale comités. In zijn vele toespraken opende hij zoals geschreven: “zijn sluizen van welsprekendheid”. Ook zijn vrouw zette zich in als vrijwilligster voor het dorp. Zij beheerde vanaf begin 1925 het magazijn van het Groene Kruis. Nadat hij in 1949 weduwnaar was geworden beëindigde hij zijn politieke loopbaan. Hij verhuisde in 1953 naar de Moerbessenberg 54. Hij overlijdt op 10 februari 1966, 87 jaar oud. In de tijd van Nooder waren er drie slagerijen in Soesterberg, nu geen enkele meer.

Bronnen

- Het artikel is vooral gebaseerd op krantenartikelen, notulen van raadsvergaderingen en informatie van Dik Top.

EXPOSITIES MUSEUM SOEST

1 november 2019 t/m 2 februari 2020

Drie nieuwe maar vooral bijzondere exposities in museum Soest. Twee uitstapjes buiten Soest en een bekende Soester.

Gyula Somos

Gyula Somos studeerde tussen 1983 en 1987 aan de Hongaarse Academie voor Beeldende Kunsten bij Pál Gerzson. Nadat hij zijn studie had voltooid, vestigde hij zich in Amsterdam. Sinds 1991 is hij docent op de Ruudt Wackers Academie aldaar. Gyula Somos geeft met zijn werk gestalte aan zijn visie dat achter zichtbare realiteit een hogere werkelijkheid verborgen gaat. 'Hij denkt en werkt in tegenstellingen. Zijn werk noem ik spiritueel realisme. Het zijn deze twee polen waartussen hij zich bevindt: tussen verborgen waarheid en een opdringerig omhulsel, tussen materie en geest.'

Tijs Huisman

Tijs Huisman en zijn leuke bronsjes vullen de vitrines van Museum Soest. Bijvoorbeeld een kastanje, een handgranaat en een rare vogel die bijna van zijn sokkel afkukelt. De kunstenaar heeft een vitrine vol rare vogels (stuk voor stuk verschillend) en net wat andersoortige natuurobjecten in brons gevangen. Twee van zijn grotere werken zijn nu te zien in Museum Catharijneconvent. Interessant is dat hij lid is van een reformatorische kunstenaarsvereniging, dus uit een hoek waar beelden/beeldende kunst vanouds niet echt gewaardeerd werden.

Reinier Sijkens

Wie kent de Soester Reinier Sijkens niet.

Hij maakte het bootje 'De Notendop', ontwierp een miniatuur kerkorgel en liet dat bouwen door Henk Smit. Vervolgens maakte hij allerlei, meest klassieke, arrangementen met orgel, trompet en vele verrassingen. Hij heeft overal in Nederland optredens verzorgd, maar ook in bv Venetië. Nu komt hij in Museum Soest exposeren met zijn grote verzameling schilderijen van bekende componisten.

Boekenkast uit het gemeentehuis van Soest

Het museum heeft de raadszaal kunnen uitbreiden met een zeer mooi gerestaureerde boekenkast. Deze boekenkast is afkomstig van het gemeentebestuur van Soest en heeft jaren in de kamer gestaan van verschillende Soester burgemeesters. De boekenkast maakte in het gemeentehuis onderdeel uit van de bureauset (bureau, stoelen en kastje) die al langere tijd in de raadszaal van het museum aanwezig is. Met de uitbreiding van de boekenkast is de set compleet. Het museumbestuur en haar vrijwilligers zijn zeer verheugd met deze mooie uitbreiding, die met veel dank is ontvangen.

Voor informatie over het museum kunt u terecht bij Cees Vos (voorzitter stichting Oud Soest) cees.vos@oudsoest.nl of 06-28939510 of bij Joke Bosland (2e penningmeester) joke.bosland@oudsoest.nl of 06-36001915

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

De leden van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Genealogie:	Wim Routers	routers@xmsnet.nl
Mondelinge geschiedenis:	Wim de Kam	wpdekam@kpnmail.nl
Commissie ruimtelijke kwaliteit:	Vacant	
Evenementencommissie:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu
Werkgroep Soesterberg:	Henk Schimmel	histversoesterberg@gmail.com
Website en Verdwenen Soest:	René van Hal	halrenevan@xsmnet.nl
Redactiecommissie:	Dick van Fulpen Hanneke Roskam	
Redactie-adres:	Paul Verhoeven	redactie@hvsoest.nl
Opmaak:	Linda Kreijns	www.lindaontwerpt.nl

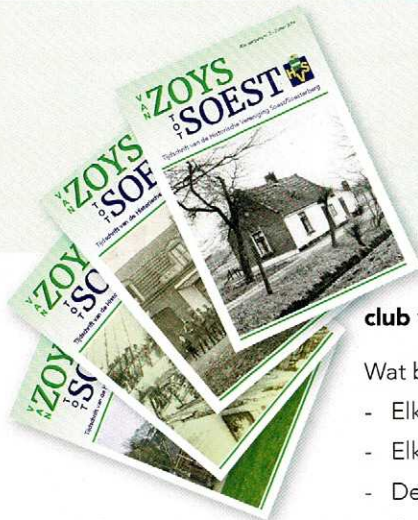
Contributie per jaar

Voor inwoners van de gemeente Soest is de contributie €23,00. Voor leden buiten Soest is dit hoger omdat het versturen van het kwartaalblad extra kosten met zich meebrengt. Buiten de gemeente: €29,00 - Buitenland: €49,00 - Bedrijfsleven: €40,00 - Betaling contributie op rekeningnummer NL66RABO0359902235. Losse oude nummers verkrijgbaar bij het redactieadres. Leden €2,50. Niet leden €5,00.

Copyright - Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Indien niet anders aangegeven komen de afbeeldingen uit de collectie van de HVS en/of uit het Gemeente Archief Soest. Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

De HVS is een erkende ANBI organisatie

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

Al 35 jaar is de historische vereniging een actieve club waar we graag nieuwe leden verwelkomen.

Wat bieden wij u als lid aan:

- Elk kwartaal het verenigingsblad "Van Zoys tot Soest"
- Elk jaar wordt een fietstocht en busexcursie georganiseerd
- De Klitsavond, een gezellige avond met een quiz
- Gratis toegang tot Museum Soest
- Lezingen over allerlei onderwerpen
- Werkgroep Soesterberg

Wij beheren de websites www.hvsoest.nl, www.soestopdekaart.nl en www.verdwenensoest.nl.

Verder geven we boeken uit, werken we met de gemeente samen betreffende monumentenzorg, archiefbeheer en Open Monumentendag. Voor alle vragen over historisch Soest(erberg): info@hvsoest.nl. De contributie is € 23,- per kalenderjaar.

Historische Vereniging Soest/Soesterberg - Steenhoffstraat 46 - 3764 BM - Soest

Telefoon: 035-5885399 - IBAN: NL66 RABO 0359 9022 35 - secretariaat: info@hvsoest.nl

INSCHRIJFFORMULIER:

Naam en aanhef: fam./dhr./mevr.:

Handtekening:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon:

E-mailadres: